

RAZISKOVALNA NALOGA
OŠ Vojnik

MLADI IN NASILJE
(SOCIOLOGIJA)

mentor: Gregor Palčnik
lektor: Gregor Palčnik

avtorji: Lucija Žnidar
Gregor Oprčkal
Jure Črepinšek

Vojnik, 2006

Za pomoč pri izdelavi raziskovalne naloge se zahvaljujemo mentorju g. Gregorju Palčniku.

1. UVOD

1.1 Dosedanje raziskave

Naša šola je bila v obdobju 2002-2005 vključena v Comeniusov projekt z naslovom *Coming together*, v okviru katerega se je ukvarjala tudi z metodami preprečevanja šolskega nasilja, ki se jih poslužujejo na šolah, vključenih v projekt: t.j. šola s Škotske, Švedske, iz Italije in Slovenije.

V okviru projekta je bila vseh šolah izvedena anketa, s katero smo želeli dokumentirati takratno trenutno stanje nasilja med učenci. Ker smo tudi na naši šoli zelo pozorni na pojav tovrstnega nasilja, vsakoletno izvajamo različne dejavnosti, s katerimi želimo nasilje vsaj omiliti, če ne kar izkoreniniti. Omenjena anketa nam je dala možnost boljšega vpogleda v stanje nasilja na naši šoli, zato smo lahko te aktivnosti bolje načrtovali in prilagodili našim razmeram.

1.2 Hipoteza in pričakovani rezultati

Namen te raziskovalne je preveriti, ali so dejavnosti, izvedene z namenom zmanjšanja nasilja, dosegle svoj namen. Anketo bomo ponovno izvedli med učenci iste starosti. Dobljeni rezultati nam bodo pokazali, kakšno je sedanje stanje nasilja med učenci. Te rezultate bomo primerjali z rezultati že opravljene ankete in tako lažje presodili, ali se je stanje nasilja na naši šoli spremenilo. Če se je spremenilo, pomeni, da so aktivnosti dosegle svoj namen in da bi jih bilo koristno izvajati še v prihodnje. Če situacija ne bo spremenjena, bo to znak, da bo potrebno ubrati drugačno pot.

Pričakujemo tudi, da nam bo anketa pokazala kaj več tudi o naravi nasilja, njegovih oblikah, vzrokih zanj, smernicah preprečevanja ... To bo dobra smernica vodstvu šol pri načrtovanju nadaljnjih aktivnosti proti nasilju.

Če upoštevamo vse izvedene aktivnosti in naše osebne izkušnje iz vsakodnevnih odnosov med učenci naše šole, lahko pravičeno pričakujemo, da bo primerjava rezultatov pokazala, da so izvedene aktivnosti pozitivno vplivale na stanje nasilja na šoli, da je torej nasilja med učenci manj.

Naša hipoteza torej pravi, da se v zadnjih letih se je stanje nasilja na naši šoli izboljšalo, kar pomeni:

- da je nasilje med učenci manj;
- da smo učenci (pa tudi učitelji) na nasilje bolj pozorni in se nanj primerno odzovemo;
-

2. TEORETIČNI DEL

2.1 Opredelitev pojma

V literaturi najdemo različne definicije nasilja, vsem pa je skupno to, da gre pri nasilnem obnašanju za škodljiv namen, ki ga ima neka oseba do druge, za povzročeno škodo in za kršenje veljavnih norm.

„Agresivnost je vedenjska značilnost, ki se kaže v gospodovalnih, nasilnih in napadalnih dejanjih proti drugim ljudem. In še nekoliko širše: je kakršnakoli oblika vedenja, katerega cilj je prizadeti ali raniti drugo živo bitje, ki se takšnemu ravnanju želi izogniti.“
[1]

Društvo za nenasilno komunikacijo definira nasilje kot *„nespoštovanje meja (prostora psihološke, čustvene, fizične, duhovne, pravne, intelektualne, ..., skratka – celostno osebnostne nedotakljivosti) druge osebe oz. drugega živega bitja.“* [5]

Obstajajo dejavniki tveganja nasilja, med katerimi je po našem mnenju potrebno izpostaviti toleranco do nasilja v družbenem, družinskem, prijateljskem okolju in neustrezno komunikacijo med ljudmi, ki se znajdejo v konfliktu. Le-ti nas spremljajo na

vsakem koraku. Lahko pomenijo možnost razčiščevanja odnosov in njihovo nadgradnjo. V vsakodnevnem življenju pa vemo, da so konflikti običajno priložnost sproščanja negativnih energij.

Nasilja večkrat pojmuje tudi stereotipno. Najpogosteje tako pravimo, da brez nasilja ni socializacije. Če bi to držalo, potem bi npr. učenec, ki ga nekdo zafrkava, da je debeluhar, temu, ki zafrkava, moral biti celo hvaležen, ker mu s svojim vedenjem v bistvu želi pomagati do tega, da se bo odločil za hujšanje!?

Ker se v nalogi ukvarjamo večinoma z vrstniškim nasiljem, navedimo še definicijo le-tega. „*Vrstniško nasilje je namerna, ponavljajoča se uporaba fizičnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja povzročitelja nad drugimi otrokom ali mladim podobne ali enake starosti.*“ [3]

2.2 Vrste nasilja

Poznamo veliko vrst nasilja v šoli, le da so nekatere pogostejše, druge pa redkejše. Ene ljudi prizadenejo bolj, nekatere manj; vsaka na svoj način. Za nekatere se nam zdi, da jih sploh ne moremo povezati s pojmom nasilja. Največkrat tako govorimo o psihičnem, verbalnem, fizičnem, spolnem ter ekonomskem nasilju.

Psihično nasilje je tisto, pri katerem žrtev utrpi predvsem psihološko bolečino.

Najpogostejše oblike tega nasilja, ki jih srečamo v šoli, so uničevanje tuje lastnine oziroma osebnih predmetov, socialna izolacija ter ustvarjanje sovražne klime, strahu, terorja.

Uničevanje tuje lastnine, torej osebnih predmetov pomeni npr. brcanje torbe, lomljenje barvic in ravnil, trganje albumov s sličicami itd. Pri socialni izolaciji nekoga izločijo iz skupine ter ga ne sprejmejo nazaj. Ustvarjanje sovražne klime pomeni načrtno vzbujati sovražen odnos do nekega učenca.

Predvsem psihološke bolečine utrpi žrtev tudi zaradi verbalnega nasilja. Oblike tega nasilja so na šoli številčnejše in pogostejše: žaljenje, zaničevanje, ščuvanje sošolcev, prijateljev, znancev, grožnje in posmeh. Verbalno nasilje je tisto, ki ga najpogosteje

spregledamo, ga ne pojmuje kot nasilje in mu ne pripisujemo velike pomembnosti ali nevarnosti. A ja še kako pomembno, saj se kaj hitro stopnjuje v tretjo obliko nasilja, fizično nasilje.

Žrtev fizičnega nasilja navadno utrpi fizično bolečino, včasih tudi poškodbe. Med oblike tivrstnega nasilja uvrščamo udarce z roko ali predmetom, odpiranje, prerivanje (v koloni), porivanje, brce z nogo, »ribanje« s snegom in omejitve gibanja, s čimer pa nasilnež še dodatno poseže v osebno svobodo žrtve, saj mu preprečuje svobodnega gibanja.

V sodobnem času je vse pogostejše ekonomsko nasilje ali izsiljevanje. Žrtev tu utrpi materialno škodo. Če ne izpolni zahtev izsiljevalca, lahko sledi fizično nasilje. Sem spadajo zahteve po denarju ali drugih materialnih dobrinah, po neprostovoljni pomoči pri opravljanju šolskih obveznosti, pri goljufanju ...

Zlasti pomembno je spolno nasilje, saj žrtev utrpi psihološko bolečino, ki lahko pusti dolgoročne psihološke posledice. Podobno kot verbalno nasilje se tudi spolno nasilje pogosto ne jemlje dovolj resno. Njegove oblike pogosto pripisujemo mladostniški radovednosti. Zaradi svoje narave pa ga učitelji tudi redkeje opazijo. Sem spada nadlegovanje, otipavanje in opolzko govorjenje.

Posamezne vrste nasilja so pogosto medsebojno prepletene (verbalno in spolno nasilje) ali sledijo ena iz druge (verbalnemu nasilju pripelje do fizičnega).

2.3 Posledice nasilja

Od omenjenih vrst nasilja sta v šoli najpogostejši fizično in psihološko nasilje.

Vsako nasilje pa ima tudi svoje posledice.

Najpogostejše posledice fizičnega nasilja so: pomanjkanje energije, strah za življenje, strah pred prihodnostjo, neučinkovitost, depresivnost, občutek nemoči, izguba zaupanja, napadi panike, napadi joka, zloraba mamil, sprememba v odnosu do hrane, izguba stika s sabo in misel na samomor.

Najpogostejše posledice psihološkega nasilja so: dvom v svoje duševno zdravje, izolacija, nepravilno bitje srca, težave s spominom, kronična zaskrbljenost, depresivnost, ranljivost, alergije, neučinkovitost, občutek nemoči, nezanimanje za spolnost, zloraba mamil in tenzijski glavoboli.

2.4 Pregled dejavnosti za preprečevanje nasilja

Z upoštevanjem rezultatov ankete, ki je bila narejena v okviru Mreže učečih se šol in Comeniusa, je bilo delo usmerjeno na:

- a) učence
- b) starše
- c) učitelje

Glavni cilj delovanja proti nasilju je bil povečati občutljivost za nasilje (reagirati tudi na čim več oblik nasilja, ki se morda na prvi pogled ne zdijo tako huda – npr. zmerjanje, žaljivke, vzdevki ipd.)

Z **učence** je bilo izvedeno:

- projekt Vzoren razred (šolsko leto 2002/03, 2003/04, 2004/05)

Cilj: nagraditi oddelčno skupnost, ki upošteva hišni red, sodeluje v akcijah šole, si medsebojno pomaga in se spodbuja k doseganju višjih učnih in drugih ciljev

- povečano število dežurnih učiteljev in učencev (pomočnikov) na kritičnih mestih nepregledni hodniki, koti ipd.)
- priprava in izvedba tematskih razrednih ur z naslovom: *Kako reagirati, če si žrtev nasilja?* (oktober-december 2003)

Cilj: seznaniti se z različnimi načini nenasilne komunikacije oz. z možnostmi, ki jih ima učenec, ki je žrtev nasilja (kje in kako poiskati pomoč)

- delavnice dramske skupine Pro fortis z naslovom *Proti nasilju* (pomlad 2004)

Cilj: seznaniti se z posledicami nasilja (če ne poiščeš pomoči) in kako na socialno zaželen način uresničiš svoje želje

- delavnice s policistom: *Kazniva dejanja* (november 2004)

Cilj: ozavestiti se, da so naše pravice omejene s pravicami drugega

- tematske razredne ure na temo *spodbujanje strpnosti, tolerantnosti, drugačnosti* (oktober–december 2004)

Cilj: razumeti in dopustiti drugačnost (po spolu, po premoženju, po oblačenju, po mišljenju, po interesih ipd.)

- tematske razredne ure na temo *krepitev pozitivne samopodobe* (februar–april 2005)

Cilj: iskati pri posamezniku pozitivne, močne točke, s katerimi se lahko uveljavi pred skupino

- pogovorne ure za učence na določeno temo, npr. kaj storiti, če si žrtev nasilja (razgovor z vodjo Kriznega centra iz Celja)

Cilj: dati učencem možnost spregovoriti o stvareh, o katerih se ne morejo pogovarjati doma, mogoče tudi ne s prijatelji, v šoli ipd. (tabu teme)

Za starše:

V šolskem letu 2004/05 je začela delovati Šola za starše. Starši se srečujejo enkrat mesečno po govorilnih urah. Vsak mesec se z vodjo srečanja pogovarjajo o vnaprej določeni temi.

Cilj: pomagati staršem v določenih vzgojnih dilemah, s katerimi se srečujejo (kako reagirati, kje so meje dopustnega, kdaj poiskati pomoč, posledice nereagiranja)

Do sedaj so bile obravnavane naslednje teme:

Šolsko leto 2005/06: Nasilje in vrednote (kje je človek?)

Nasilje kot kaznivo dejanje, spolno nasilje

Nasilje nad samim seboj (droge)

Šolsko leto 2004/05: Kako otroku postavimo meje?

Vedenjski odkloni in vloga staršev

Pomen pozitivne samopodobe za otroka

Pomen učnega uspeha

Samopodoba in motnje hranjenja

Depresija in samomorilne misli

Mediji in vzgoja

V šolskem letu 2005/06 delujeta na šoli dve skupini BIPS-a (Beremo in pišemo skupaj), kjer se starši seznanjajo z različnimi možnostmi pomoči otroku pri osvajanju branja, računanja, pisanja.

Za učitelje:

Celoten učiteljski zbor se je vključil v projekt Mreže učečih se šol, v katerem so se seznanjali z najpogostejšimi oblikami nasilja, s katerimi se srečujemo učenci in mesti, kjer se to dogaja. Pripravljali so projekte in spremljali njihovo izvedbo. Dogovarjali so se tudi o tem, kdo obravnava kakšno dejanje in kdaj razrednik zaprosi za pomoč svetovalno službo, vodstvo šole.

Za celoten učiteljski zbor je bilo organiziranih več predavanj:

- Delo z učenci s posebnimi potrebami
- Delo s hiperkinetičnim otrokom
- Delo z nadarjenimi učenci

3. ANKETA

3.1 Predstavitev ankete in metod izvedbe

Anketa je vključevala 14 vprašanj, ki so bila razdeljena v tri tematske sklope: sklop za nasilneže, sklop za žrtve nasilja in sklop za priče nasilja. Učenci so ankete reševali pri razredni uri.

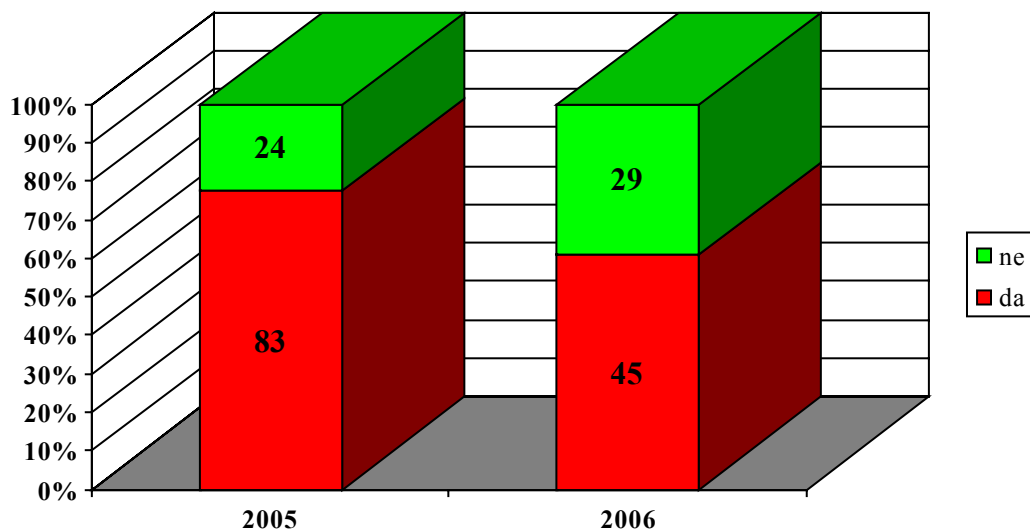
V obeh izvedbah ankete so na vprašanja odgovarjali učenci 8. razreda 9-letne osnovne šole. Tako smo želeli zagotoviti kar najbolj primerljive podatke. Duševni in telesni razvoj osnovnošolcev je sorazmerno hiter, zato lahko učenec svoj odnos do okolice in soljudi ter najverjetneje tudi lestvico vrednot v enem šolskem letu močno spremeni. Ker anketa vsebuje tudi vprašanja, ki se nanašajo ravno na to področje otrokove osebnosti, smo morali izbrati populaciji iste starosti.

Učence 8. razreda smo izbrali zato, ker so po izkušnjah sodeč ravno ti najpogosteje disciplinsko problematični.

Letos je anketa vključila 74 učencev, ki obiskujejo 8. razred 9-letne osnovne šole. Lani je anketo reševalo kar 107 učencev, saj je bila takratna generacija učencev 8. razreda izredno močna.

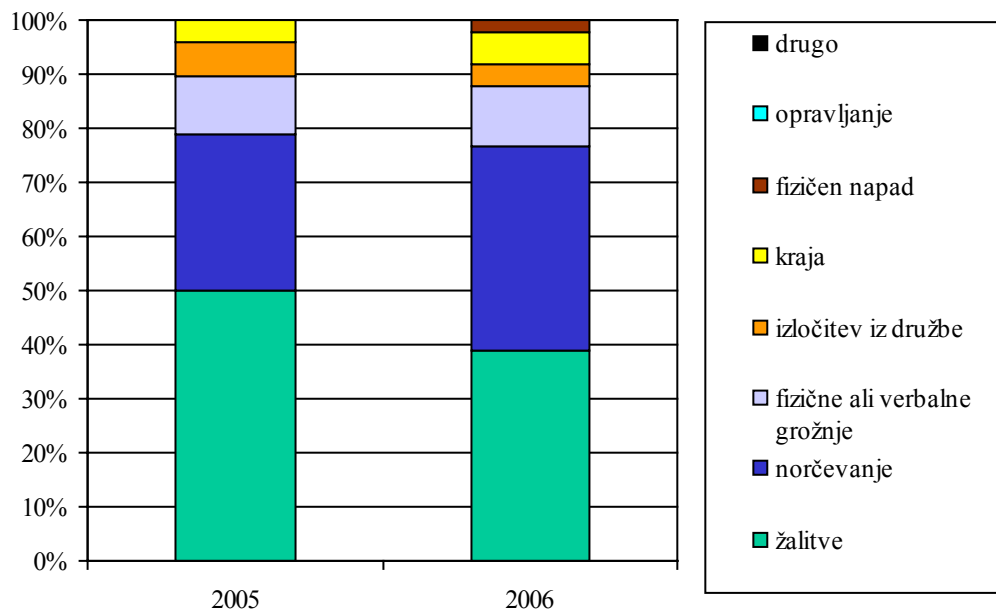
3.2 Rezultati posameznih vprašanj in analiza

1. vprašanje: Si že bil žrtev nasilja v šoli?

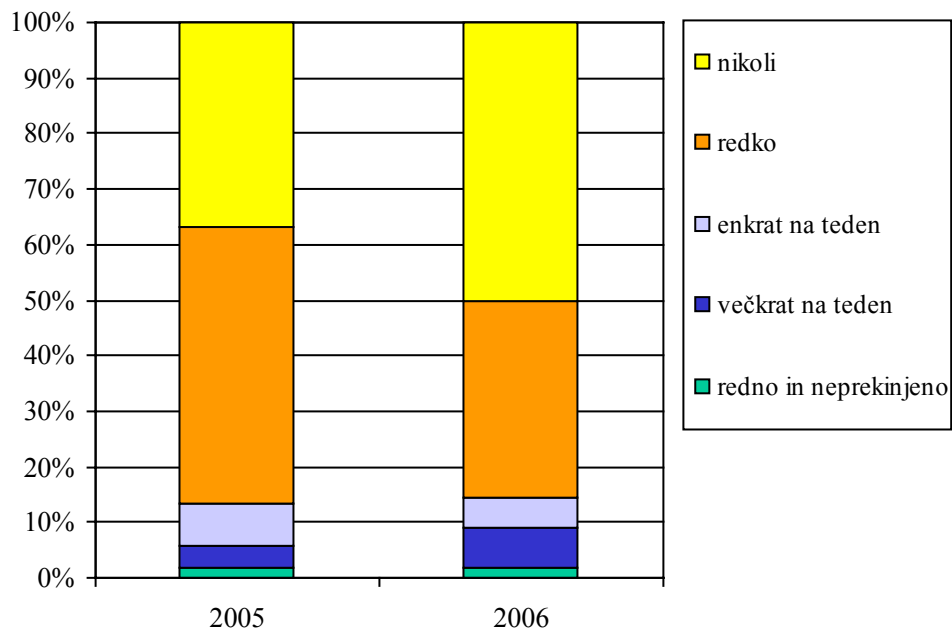
Letošnja anketa je pokazala, da kar 39% učencev, vključenih v anketo, ni bilo žrtev nasilja v šoli. Lani je bilo po anketi sodeč teh učencev je le 23%

2. vprašanje: Kakšnega nasilja si bil deležen?

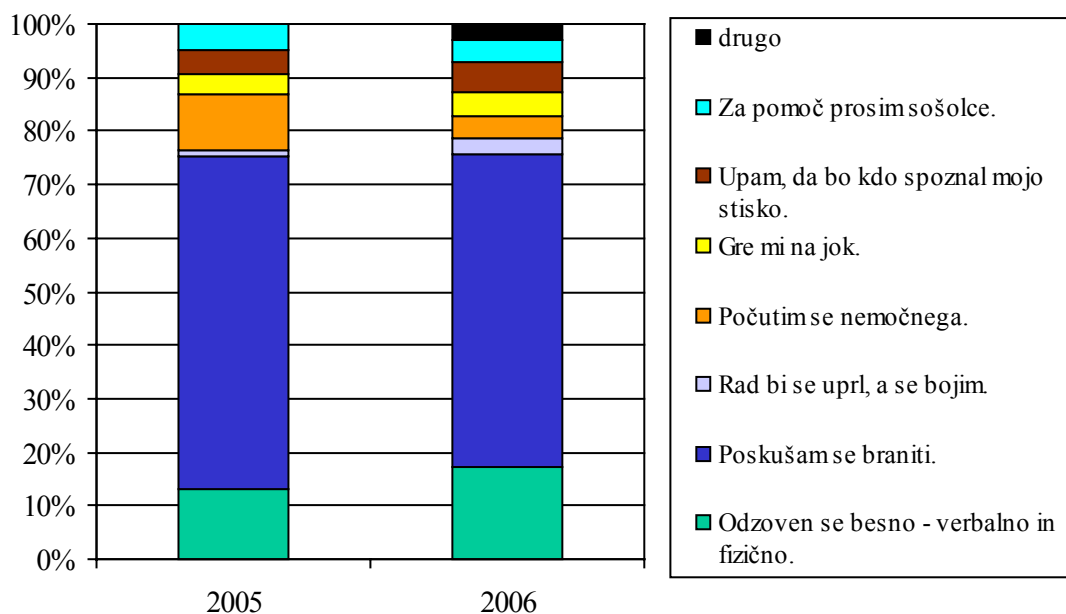
Letošnja anketa je pokazala, da prevladuje verbalno nasilje, 38% je bilo deleženih norčevanj in 37% žalitev. Lani je bilo teh 51% oz. 29%. Ostale vrste nasilja je manj: vsakovrstnih groženj je bilo deležnih 10% učencev, lani 11%; izločitve iz družbe 6%, lani 4%, kraje pa 4%, lani 5%. Letos se prvič pojavi tudi fizičen napad, 2 učenca oz. 2% anketirancev.

3. vprašanje: Kolikokrat si že bil žrtev nasilja letošnje leto?

Letošnja anketa je pokazala, da kar 50% učencev v tem šolskem letu ni bilo deležnih nasilja v šoli, lani 37%. Učencev, ki so bili redko deležni nasilja, je 36%, lani 49%. Enkrat na teden je bilo deležnih nasilja 2% učencev, enako lani; večkrat na teden 7%, lani 4%; redno pa 5%, lani 8%.

4. vprašanje: Kako se odzoveš kot žrtev nasilja?

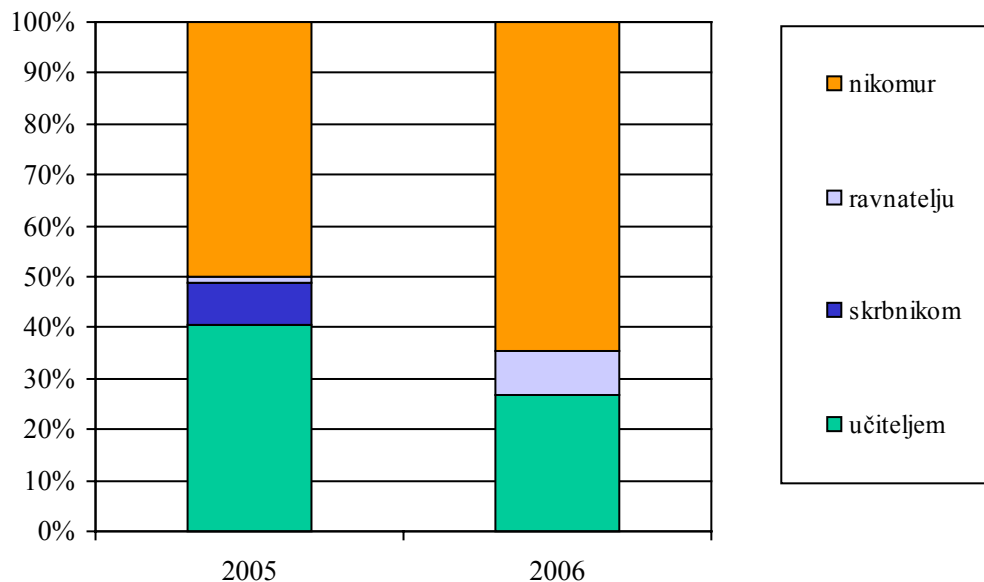
drugo:

- Poskušam pozabiti ali pa se doma izpovem.

Po letošnji anketa sodeč se 59% učencev poskuša braniti, lani 61%. 17% učencev je svojo reakcijo označilo za besno, nasilno, lani 13%.

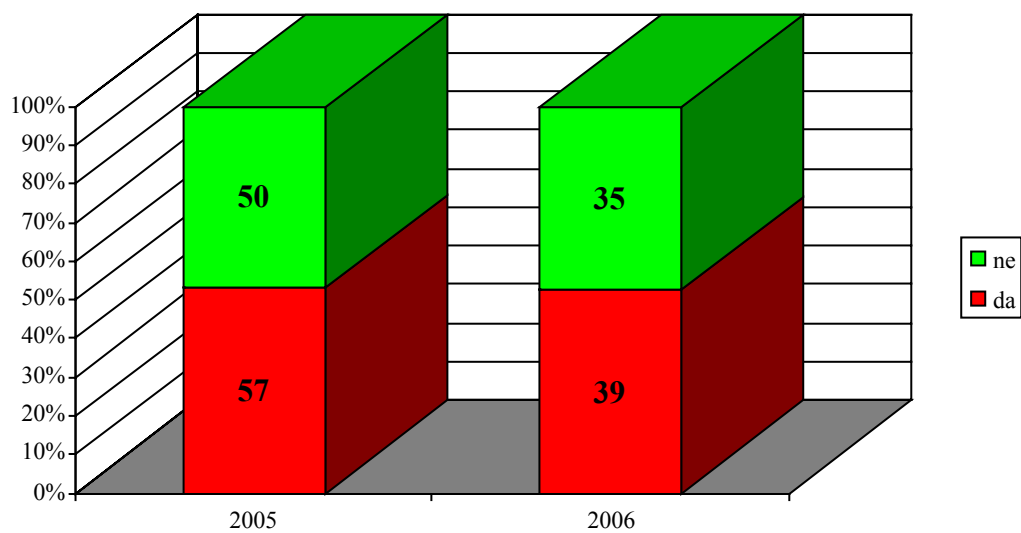
Zaradi strahu se ne upre 3% učencev, lani 1%; nemočnega se počuti 4%, lani 11%; na jok gre 4%, enako lani; 6% jih upa na zunanjo pomoč, lani 5%; 4% pa na pomoč sošolcev, lani 5%.

5. vprašanje: Komu si povedal za nasilje, ki si ga bil sam deležen?

Letošnja anketa je pokazala, da 64% učencev o nasilju, ki so ga bili deležni, ni povedalo nikomur, lani 51%. 27% je povedalo učiteljem, lani 40%
Ravnatelju je poročalo 8% učencev, lani 1%. Učencev, ki bi poročali staršem letos ni bilo, lani pa jih je bilo 8%.

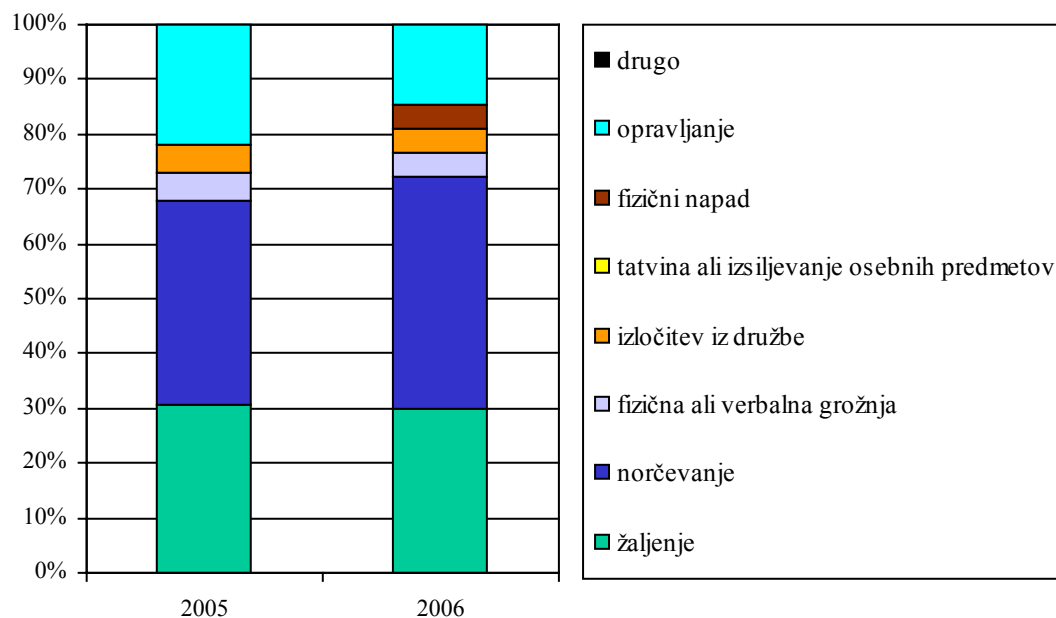
6. vprašanje: Si se že kdaj vedel nasilno v šoli?

53% anketiranih učencev se v šoli še ni nasilno obnašalo, 47% pa se jih je. Lani je bil delež enak.

7. vprašanje: Kako si bil nasilen?

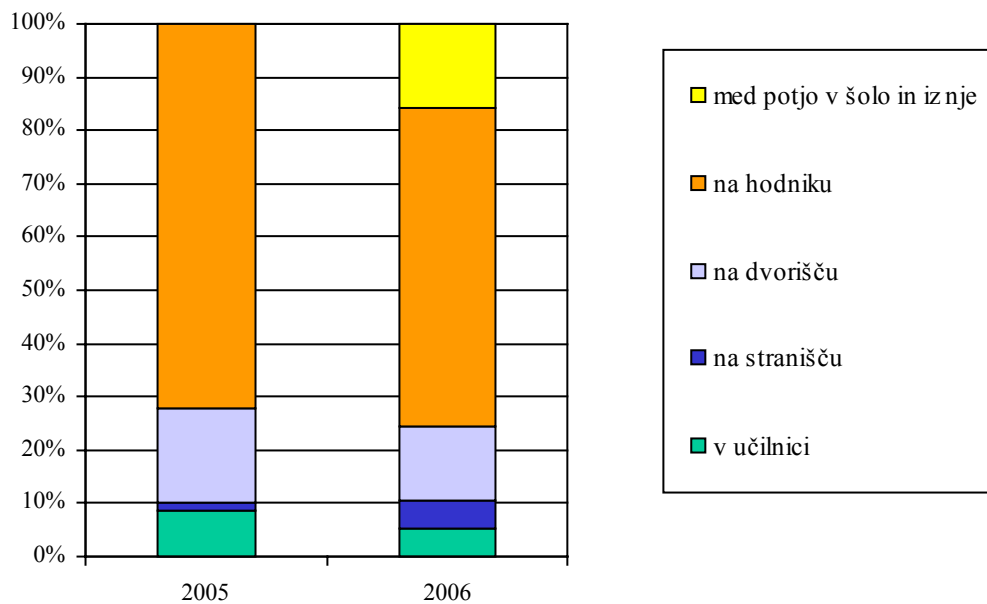

Letošnja anketa je pokazala, da je 31% nasilnežev svoje žrtve žalilo, enako lani; 43% se jih je norčevalo, lani 37%, 14% pa jih je opravljal, lani 22%.

4% nasilnežev je svojim žrtvam grozilo, lani 5%; prav tako 4% nasilnih učencev pa je svoje žrtve izoliralo iz družbe, lani 5%.

Svoje žrtve je fizično napadlo 4% anketiranih učencev, lani nobeden.

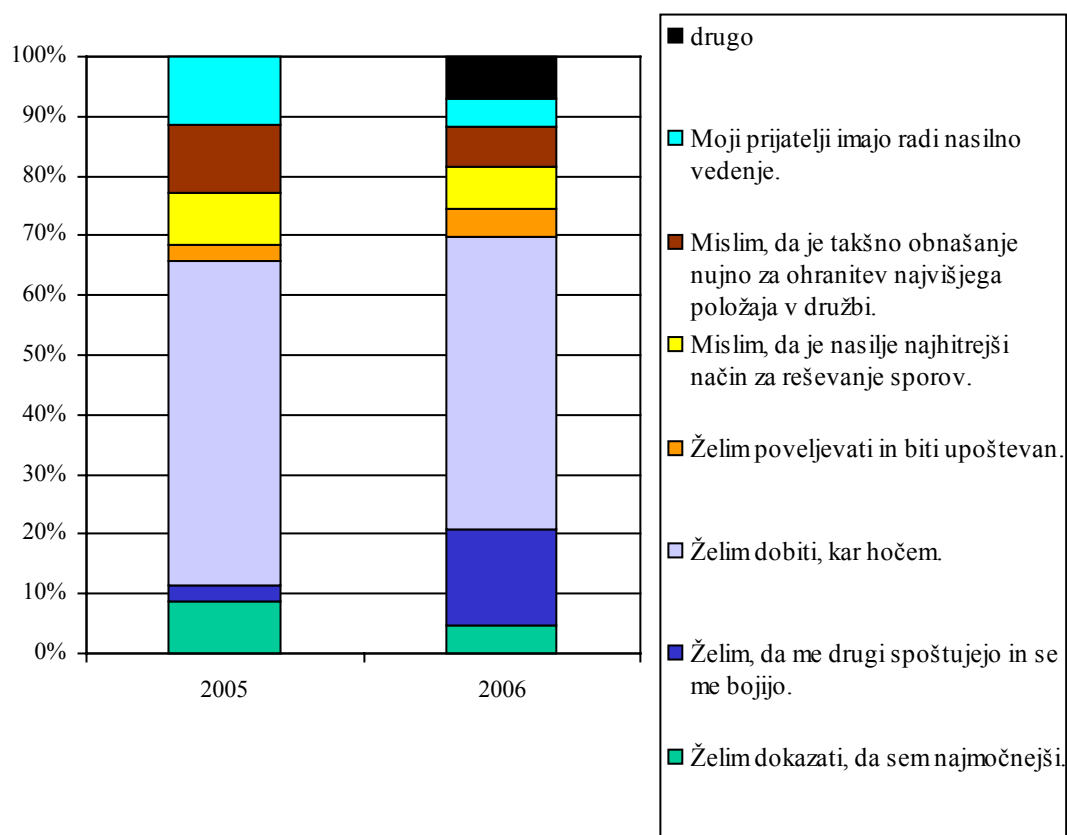
8. vprašanje: Kje si se nasilno obnašal?

Po letošnji anketa sodeč se je 60% nasilnežev nasilno vedlo na hodniku, lani 72%, 14% na dvorišču, lani 18%, 16% pa na poti v šolo, lani nobeden.

V učilnici je bilo nasilnih 5% nasilnežev, lani 9%; na stranišču pa 5%, lani 1%.

9. vprašanje: Zakaj ravnaš nasilno?

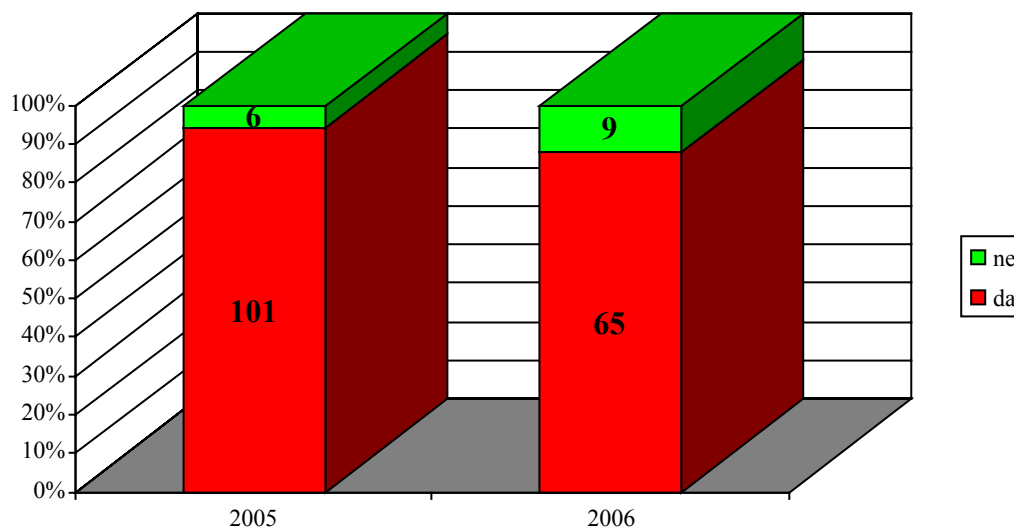
drugo:

- Ne vem.
- Za foro.
- Če lahko vsi opravljajo, lahko tudi jaz.

Letošnja anketa je pokazala, da 48% nasilnežev hočejo z nasiljem dobiti, kar želijo, lani 54%. 16% jih kot vzrok nasilja navedlo spoštovanje, lani 5%.

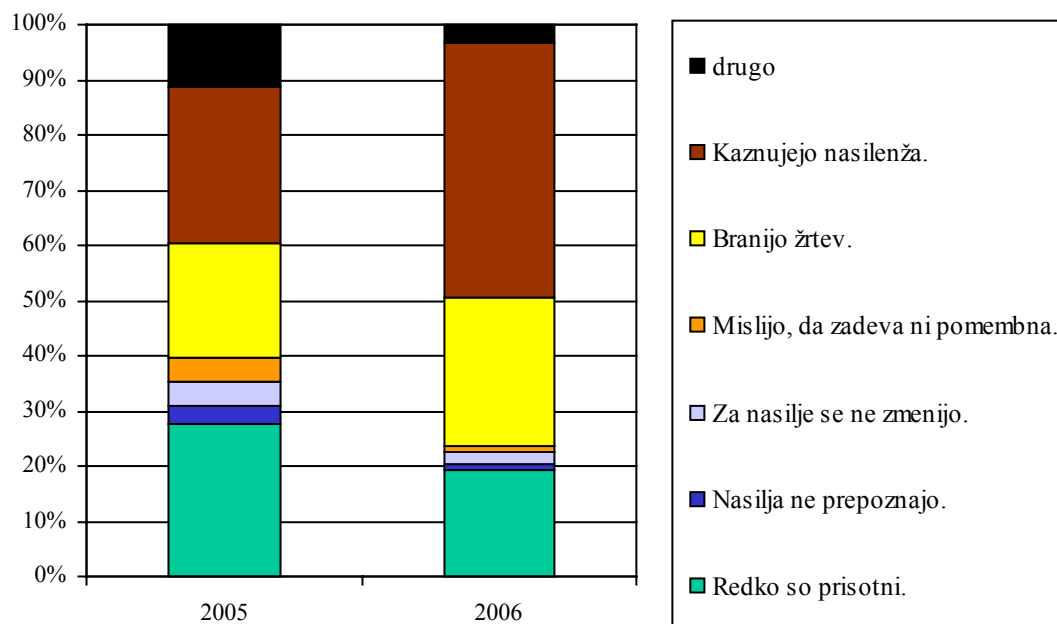
5% jih želi dokazati svojo premoč, lani 9%; 5% jih želi poveljevati, lani 9%; 7% jih je mnenja, da je to najboljši način za razrešitev sporov, lani 11%; 7% pa jih zna le tako ohraniti vodilni položaj v družbi, lani 11%. 5% nasilnežev izbere nasilje zato, ker je to všeč njihovim prijateljem, lani 11%.

10. vprašanje: Si že bil priča nasilja v šoli?

V letošnji anketi je 88% učencev izjavilo, da so že bili priča nasilja v šoli, lani 94%. 12% letošnjih anketirancev šolskemu nasilju še ni prisostvovalo, lani 6%.

11. vprašanje: Kako ravnaajo učitelji, ko vidijo prizore nasilja v šoli?

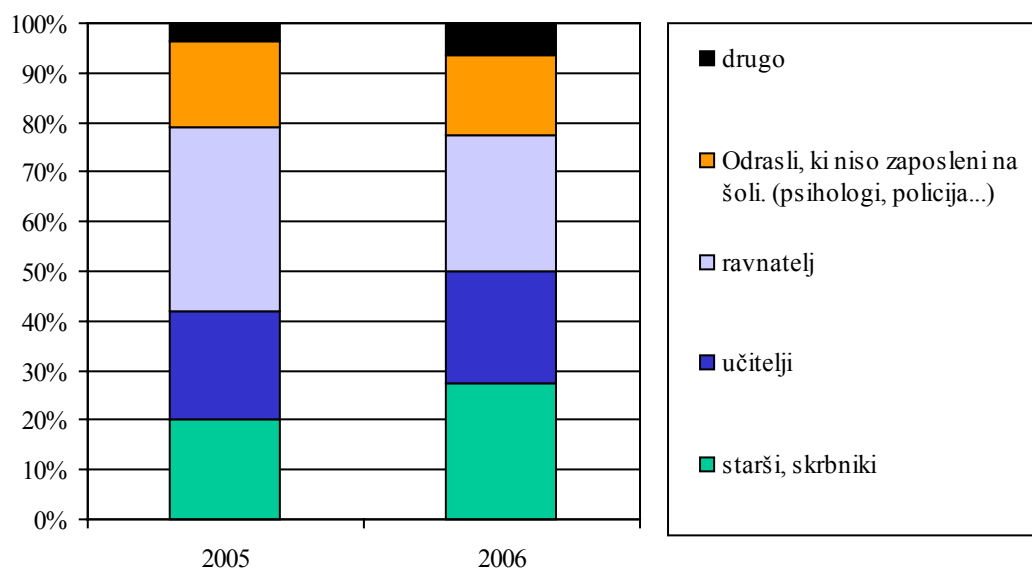
drugo:

- Mislim, da so premalo strogi, se pa dobro odzovejo.
- Prekinejo nasilje in se pogovorijo z nasilnežem.
- Stopijo vmes.

47% letošnjih anketirancev je izjavilo, da učitelji, ki so priča nasilju, predvsem nasilneža kaznujejo, lani 28%; 27% pa jih je izjavilo, da predvsem branijo žrtev, lani 21%. 19% jih opaža, da so učitelji redko prisotni, lani 29%.

Nadalje menijo, da učitelji nasilja ne prepoznajo, 1% letos, lani 3%; da se za nasilje ne zmenijo, letos 2%, lani 4%; da se jim nasilje ne zdi pomembno, letos 1%, lani 4%.

12. vprašanje: Kateri odrasli lahko po tvojem mnenju uspešno rešijo problem nasilja v šoli?

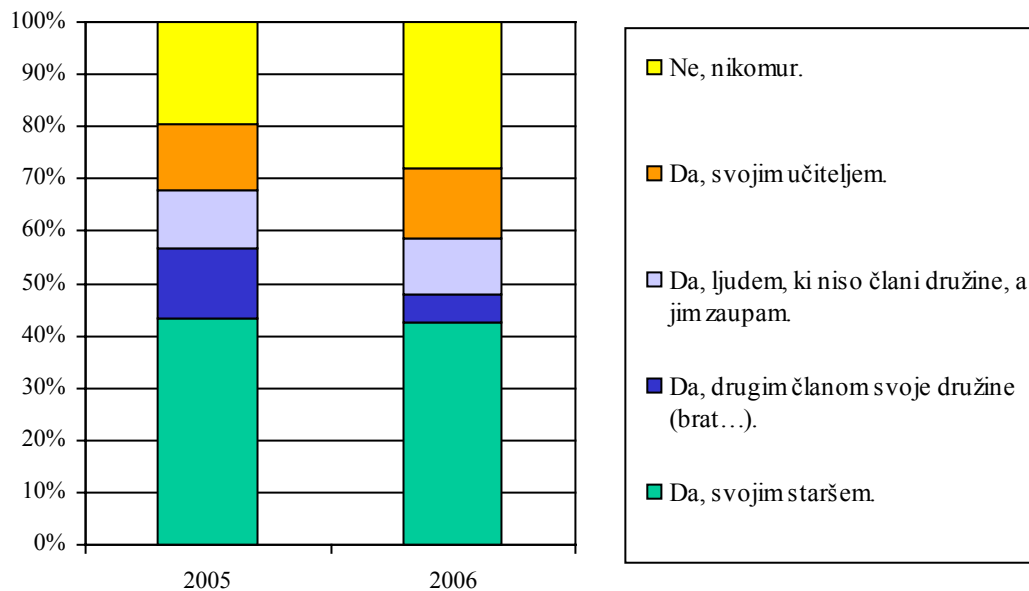

drugo:

- Ne morejo ga rešiti. Nasilje je bilo in vedno bo!
- Prijatelji, učenci šole.

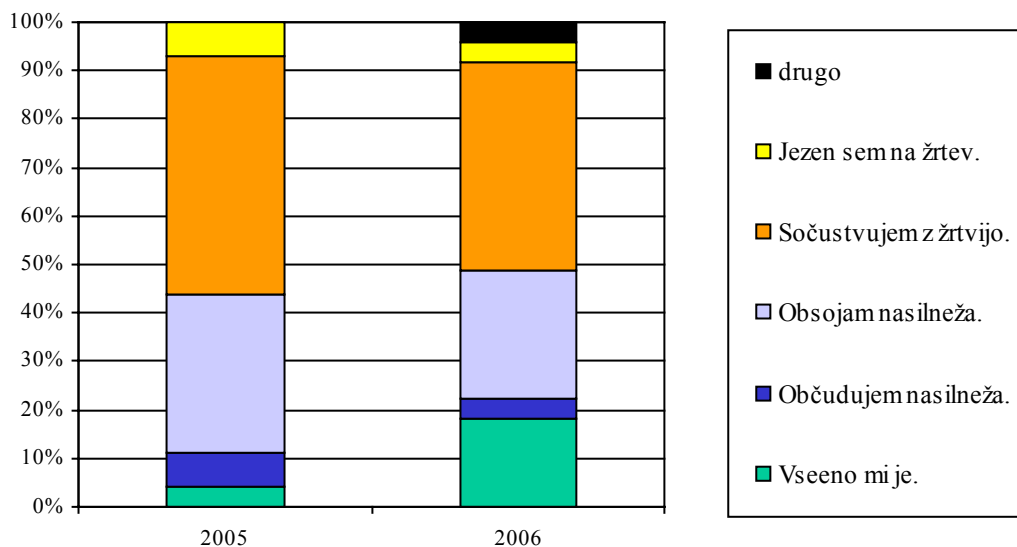
Po letošnji anketa sodeč 27% učencev soglaša, da je ravnatelj tisti, ki lahko uspešno reši problem nasilja, lani 37%. 27% jih to sposobnost pripisuje staršem, lani 20%; 23% učiteljem, lani 22%; 16% pa zunanjim delavcem, lani 17%.

13. vprašanje: Si že kdaj povedal odraslim o nasilju, ki si ga videl v šoli?

Letošnja anketa je pokazala, da je 43% anketiranih prič nasilja o tem povedalo svojim staršem, enako lani. 13% jih je povedalo učiteljem, enako lani; 11% ljudem, ki niso člani ožje družine, enako lani; 5% pa je o tem povedala bratom, sestram ... 28% vprašanih je o nasilju molčalo, lani 19%.

14. vprašanje: Kaj občutiš, kadar vidiš nasilen prizor v šoli ali izven nje?

drugo:

- Strah. Predstavljam si posledice.

Letošnja anketa nam kaže, da 44% anketiranih prič nasilja z žrtvijo sočustvuje, lani 49%; 26% jih obsoja nasilneža, lani 33%; 18% je ob nasilju brezbriznih, lani 4%; 4% občuduje nasilneža, lani 7%; 4% pa je jeznih na žrtev, ker se ne brani, lani 7%.

4. RAZPRAVA

Iz primerjave obeh anket lahko izpeljemo kar nekaj spoznanj. Omenili bomo le tiste, ki so bolj opazni in relevantnejši za potrditev oz. ovržbo naše hipoteze.

V prid naše hipoteze govorijo sledeči izsledki raziskave.

- *Anketa je pokazala, da je delež učencev, ki še niso bili deležni nasilja, letos višji za kar 16%. (1)*
- *13% več anketiranih učencev je izjavilo, da v zadnjem letu niso bili žrtev nasilja. (3)*
- *6% učencev manj je izjavilo, da so bili priča nasilju. (10)*

Iz tega lahko zaključimo, da je nasilje med učenci upadlo.

- *Delež žrtev, ki se počutijo nemočne, je padel za 7%. (4)*
- *Za 3% je manj tistih prič, ki občudujejo nasilneža. (14)*
- *Za 12% manj nasilnežev izbere nasilje pod vplivom okolice in dražljajev iz nje. Vpliv okolice na pojav nasilja je manjši. 5% več nasilnežev izbere nasilje kot sredstvo za dosego svojih želja. (9)*

To bi lahko pomenilo, da so postali učenci bolj kritični do pojava nasilja, da je narasla njihova samozavest. Ker se manj žrtev počuti nemočnih, lahko zaključimo, da so se začele zavedati, da niso same krive, da so tarče nasilja (Njihova morebitna drugačnost ni opravičilo za nasilje, ki so ga deležne.)

Tudi manjši vpliv okolice na odločitev učenca, da bo ravnal nasilno, je pomemben.

Pogosto namreč nasilje izvira iz gledanja nasilnih prizorov na televiziji, igranja nasilnih računalniških igrice ali prigovarjanja slabe družbe. S tem, ko se je zožilo število dražljajev, ki nasilneže spodbujajo k nasilju, pa bo zmanjševanje nasilja tudi v prihodnje lažje.

- *Kar 20% manj nasilnežev izbere za nasilje šolske prostore. Izjema so le stranišča, 4% več. Pojavilo se je nasilje v poti v šolo in iz nje, 16%. (8)*

- *Vpliv učiteljev na pojav nasilja se je povečal, 25% učencev več je izjavilo, da učitelji posežejo vmes. Učitelji pogosteje prepoznajo nasilje, zaradi boljše izdelanega sistema dežuranja pa se pogosteje pojavijo, če pride do nasilne situacije. (11)*

Izobraževanje učiteljev o nasilju in prilagajanje šolskih dejavnosti, kot so dežuranje med odmori, je obrodilo sadove. Nasilja se redkeje pojavlja v šolskih prostorih, pa še med temi je največkrat prizorišče hodnik. Tako je nasilen prizor lažje opaziti in v njem posredovati. Ravno to pa je onemogočeno izven šolskih prostorov, kamor se nasilje po anketi sodeč seli.

Naši hipotezi nasprotujejo naslednji izsledki raziskave.

- *Med vrstami nasilja se je med nefizičnimi pojavilo v 2% tudi fizično nasilje. (2)*
To nasilje so izbrali 4% nasilnežev. (7)

Nasilje se je iz oblik, ki so bile zlasti nefizične, razširilo tudi na fizično nasilje.

- *Delež učencev, ki so deležni nasilja večkrat tedensko se je povečal za 3%. (3)*
- *Delež nasilnih učencev je ostal enak. (6)*
- *Za 13% se je povečal delež učencev, ki so nasilju molčali. (5)*
- *Tudi delež prič nasilja, ki o njem molčijo se je povečal, za 9% (13)*
- *14% prič več je ob nasilju brezbriznih. (14)*

Očitno nam ni uspelo prepričati učence v pomembnost poročanja o nasilju, ki so mu priča ali so ga deležni. Najverjetneje je strah pred maščevanjem nasilnežev še vedno večji od zaupanja v moč šolskih delavcev, policije, staršev pri preprečevanju nasilja.

Obseg nasilja na šoli se je res zmanjšal, saj je manj učencev, ki so opazili nasilje ali ga bili deležni. Vendar pa je istočasno ostal nespremenjen delež učencev, ki ravnajo nasilno. Obe ugotovitvi se morda zdita nasprotujoči, vendar pa ju moramo povezati še s tretjim izsledkom raziskave; da je naraslo število učencev, ki so deležni nasilja večkrat na teden.

To pomeni, da se nasilneži niso odrekli nasilnemu ravnanju, pač pa so previdnejši pri izbiri žrtev.

Razlog temu lahko najdemo v dejstvu, da je manj žrtev počuti nemočne in se na nasilje pogosteje odzovejo agresivneje. Zato raje poiščejo žrtev, ob kateri se čutijo premoč, ki ne zbere dovolj poguma, da bi se branila, ter o nasilju molči.

Drugi razlog pa je verjetno ta, da je nadzor učiteljev nad pojavom nasilja večji, njihove reakcije pa ostrejše in pogostejše. Ker se nasilneži zavedajo, da je velika možnost, da bo njihovo nasilno vedenje učitelj opazil in da bo za to kaznovan, raje poišče prostor, kjer prisotnost učiteljev ni tako pogosta ali pa kjer učiteljev sploh ni – stranišča in pot v šolo oz. iz nje.

Zlasti ta ugotovitev, t.j. da nasilneži pogosteje izberejo pot v šolo in iz nje kot priložnost za nasilno vedenje, je pomembna. V njej lahko namreč iščemo vzrok za kar nekaj izsledkov, ki nam jih je razrila raziskava.

(1) Vedno več je učencev, ki so večkrat na teden deležni nasilja. Med potjo se namreč nasilnež srečuje z vedno isto in sorazmerno majhno skupino otrok, med katerimi išče žrtev. Ker je v takšnih okoliščinah število potencialnih žrtev manjše, nasilnež izbira vedno isto žrtev.

(2) Posledično se je po mnenju učencev tudi povečal vpliv staršev na reševanje problema nasilja, vpliv učiteljev in ravnatelja pa zmanjšal. Med potjo v šolo in iz nje učitelji niso prisotni, poleg tega pa to niso več šolske površine, s čimer pa je zmanjšana tudi moč šole.

(3) Žrtve in priče nasilja pogosteje molčijo o nasilju. Najverjetneje je strah pred maščevanjem nasilneža in tudi dejanska verjetnost maščevanja prevelika. Med potjo v šolo in iz nje učenci najpogosteje niso deležni nadzora odrasle osebe ali druge osebe, ki bi zaščitila žrtev, zato se lahko nasilnež lažje maščuje izdajalcu. To pa seveda poveča možnost maščevanja.

Za uspešnejše preprečevanje nasilja, bi bilo dobro ugotoviti, zakaj toliko prič in žrtev nasilja o njem molči. Obenem bi bilo koristno izvedeti tudi, ali so bili v primeru, da so v preteklosti o nasilju že poročali, zadovoljni z reakcijami tistih oseb, h katerim so se zatekli po pomoč; prav verjetno je namreč, da njihov molk izhaja iz slabih izkušenj. Prav poročanje o nasilju pa je prvi in ključni korak k njegovemu preprečevanju.

5. ZAKLJUČEK

Prvi del naše hipoteze je delno potrjen. Glede na manjši delež žrtev in prič nasilja lahko zaključimo, da je nasilja zares manj. Vendar pa nam ta ugotovitev ne more biti v pričakovano zadovoljstvo, saj se je z analizo razkril tudi podatek, da se je ob oblikah verbalnega nasilja pojavilo tudi fizično nasilje.

Prvi del naše hipoteze potrejuje tudi spoznanje, da je nasilja na šolskih površinah manj., saj se seli na pot v šolo in iz nje. To ne pomeni, da je pri tem nasilju šola manj vpletena, pomeni pa, da večji vpliv pri prešrečevanju nasilj adobivajo starši.

Zaskrbljujoč pa je tudi podatek, da je kar 14% več tistih prič nasilja, ki so ob nasilju brezbrizne. Je mar vpliv sodobne materialistične družbe, ki spodbuja egoizem, na mladino že tako velik?

Prav tako le delno pa lahko potrdimo tudi drugi del hipoteze. Na nasilje smo bolj dovzetni, zlasti učitelji pogosteje posredujejo v nasilnih situacijah, vendar pa nam molk in upadlo zaupanje učencev v moč šolskih pedagoških delavec za zmanjšanje nasilja na šoli ter brezbriznost, ki jo čutijo priče nasilja, kažejo nove smernice za prihodnje aktivnosti na tem področju.

6. LITERATURA

1. Alenka Šelih: *Otrokove pravice, šolska pravila in nasilje v šoli*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti, 1996.
2. <http://www.drustvo-zenska-svetovalnica.si/>
3. Klavdija Aničić in drugi: *Nasilje-Nenasilje*: priročnik za učiteljice, učitelje, svetovalne službe in vodstva šol. Ljubljana, 2002.
4. Milharčič-Hladnik, Mirjam: *Državlјanska vzgoja in etika 7*. Ljubljana: DZS, 2004.
5. Roman Kuhar in drugi: *O nasilju*: priročnik za usposabljanje. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo, 1999.